

НАЦІОНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ СТРАТЕГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

ВАСИЛЬЦІВ ВАСИЛЬ ГРИГОРОВИЧ

УДК 338.242:338.012

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ЗМІЦНЕННЯ
ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СЕКТОРУ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

Спеціальність 21.04.01 – економічна безпека держави (економічні науки)

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня

кандидата економічних наук

Київ–2018

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Національному інституті стратегічних досліджень.

Науковий керівник: кандидат економічних наук, старший науковий співробітник
Волошин Володимир Іванович,
Регіональний філіал Національного інституту стратегічних досліджень у м. Львові, директор

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, доцент
Ревак Ірина Олександрівна,
Львівський державний університет внутрішніх справ
Міністерства внутрішніх справ України,
декан факультету управління та економічної безпеки;

кандидат економічних наук
Кириченко Оксана Сергіївна,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»,
доцент кафедри управлінських технологій

Захист відбудеться «01» листопада 2018 р. о 15 год. 00 хв. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.718.01 у Національному інституті стратегічних досліджень за адресою: 01133, м. Київ, вул. Генерала Алмазова, 18/7.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного інституту стратегічних досліджень за адресою: 01030, м. Київ, вул. Пирогова, 7-а.

Автореферат розісланий «28» вересня 2018 р.

В. о. вченого секретаря
спеціалізованої вченої ради

О. В. Собкевич

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. У міру глобалізації світової економіки, зокрема через активне застосування інформаційних та інтернет-технологій, їх інтеграцію у всі, без винятку, сфери суспільного життя, усе більше актуалізується важливість становлення й розвитку потужного та ефективного національного сектору інформаційних технологій, утвореного як суб'єктами господарювання, що ініціюють, створюють та комерціалізують інформаційні продукти та технології, так і елементами його основної і допоміжної інфраструктури, відповідного ресурсного забезпечення, сукупністю методів, виробничих процесів і програмно-технічних засобів, інтегрованих з метою збирання, опрацювання, зберігання, розповсюдження, показу і використання інформації в інтересах її користувачів тощо.

Від цього залежать важливі передумови економічної безпеки держави, що проявляється в такому: попит на інформаційно-комунікаційні технології у світі стрімко зростає, їх ринок практично не обмежений, а сектор інформаційних технологій України має високий потенціал розвитку і забезпечення, таким чином, значної частини валового національного доходу, зайнятості населення, розвитку суміжних видів економічної діяльності; інформаційні технології слугують інструментом та засобом, що використовується державою у сфері гарантування національної та економічної безпеки, зокрема в інформаційно-технологічній сфері; результати функціонування сектору інформаційних технологій можуть впроваджуватися у всіх галузях економіки, забезпечуючи вищу інноваційність їх функціонування та кінцевого продукту, а також зміцнення конкурентоспроможності національного господарства загалом; якісного продукту сектору інформаційних технологій потребують не лише суб'єкти реального сектору, а й організації соціальної сфери, науково-дослідні та інноваційні структури, органи влади і державного управління, впровадження якого позитивно позначається на зростанні якості життя та споживчих і соціальних послуг, розвитку науки і техніки, прийнятті більш якісних і виважених управлінських рішень. Це потребує ефективної державної політики забезпечення економічної безпеки цього важливого сектору національного господарства, зокрема з метою скерування його на засади довгострокового, сталого, планомірного й ефективного розвитку, реалізації функцій і завдань у системі державної безпекової політики.

Проблемам забезпечення економічної безпеки держави на різних рівнях економіки та в різних сферах присвячені результати досліджень В. Бегми, З. Варналія, Т. Васильціва, О. Власюка, М. Єрмошенка, О. Ковалю, Г. Козаченко, О. Ляшенко, В. Мартинюка, В. Мунтіяна, С. Пирожкова, Г. Пастернак-Тарануценка, О. Собкевич, І. Ревак, А. Сухорукова, М. Флейчук, О. Шарова, Л. Шемаєвої, Н. Юрків та ін. У працях таких науковців, як О. Амоша, Ю. Бажал, В. Геєць, А. Даниленко, О. Кириченко, Д. Олійник, В. Сіденко, О. Суходоля та ін., досліджуються проблеми державного регулювання економіки в умовах інформатизації суспільства.

Аналіз основних праць зазначених науковців дає підстави для висновку про те, що зарубіжними і вітчизняними вченими зроблено значний внесок у дослідження проблем економічної безпеки та розвитку сфери інформаційних технологій.

Водночас аспекти економічної безпеки сектору інформаційних технологій ще недостатньо досліджені, особливо на макроекономічному рівні. Йдеться про державну політику розвитку і забезпечення економічної безпеки сектору інформаційних технологій у контексті зміцнення економічної безпеки держави, зокрема подолання сучасних гострих та системних ризиків і загроз у сфері інформатизації, що позначаються на функціонуванні практично всіх сфер суспільного життя, видів економічної діяльності та галузей економіки. Це потребує обґрунтування теоретико-методичних засад і прикладних інструментів формування і реалізації організаційно-економічного механізму зміцнення економічної безпеки сектору інформаційних технологій.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота пов'язана з темами наукових досліджень Національного інституту стратегічних досліджень, а саме: у межах науково-дослідної теми «Державна політика розвитку та реформування реального сектору економіки України у забезпеченні відновлення економічного зростання» (номер державної реєстрації 0117U004184) автором обґрунтовані рекомендації щодо формування і реалізації фінансово-економічних інструментів стимулювання розвитку ІТ-сфери України.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є наукове обґрунтування теоретико-методичних засад і прикладних інструментів формування та реалізації організаційно-економічного механізму зміцнення економічної безпеки сектору інформаційних технологій.

З урахуванням визначеної мети поставлено та виконано такі завдання:

- обґрунтувати змістову характеристику поняття сектору інформаційних технологій як об'єкта державної безпекової політики;
- визначити концептуальні засади економічної безпеки сектору інформаційних технологій;
- узагальнити теоретичний базис формування елементів організаційно-економічного механізму забезпечення економічної безпеки сектору інформаційних технологій;
- оцінити передумови, тенденції, чинники розвитку та структурних характеристик економічної безпеки сектору інформаційних технологій в Україні;
- проаналізувати ефективність державної політики формування організаційно-економічного механізму забезпечення економічної безпеки сектору інформаційних технологій в Україні;
- визначити стратегічні орієнтири та базові засади державної політики організаційно-економічного механізму зміцнення економічної безпеки сектору інформаційних технологій;
- обґрунтувати положення організаційно-економічного механізму зміцнення економічної безпеки сектору інформаційних технологій;
- сформувати організаційно-економічні інструменти та засоби економічної безпеки розвитку сектору ІТ.

Об'єктом дослідження є процес зміцнення економічної безпеки сектору інформаційних технологій.

Предметом дослідження є теоретико-методичні засади та прикладні положення, інструменти й засоби формування і реалізації організаційно-

економічного механізму зміцнення економічної безпеки сектору інформаційних технологій.

Методи дослідження. Методологічною і теоретичною основою дисертаційної роботи є теорії економічного зростання, інституціоналізму, перехідних економічних систем, економічної безпеки. У процесі роботи було використано такі методи: аналізу, синтезу та порівняння – для обґрунтування сутнісних характеристик поняття сектору інформаційних технологій як об'єкта дослідження в системі економічної безпеки держави (п. 1.1, 1.2); статистичного аналізу – під час проведення інтегрального оцінювання стану економічної безпеки сектору інформаційних технологій (п. 2.3), побудови регресійних моделей залежності інтегрального індексу економічної безпеки сектору від ключових параметрів його функціонування (п. 2.2); системно-структурного аналізу – з метою виявлення недоліків форм і засобів системи державного регулювання функціонування та забезпечення економічної безпеки сектору інформаційних технологій (п. 2.1, 3.2); групувань, логічного аналізу, стратегічного менеджменту – для формування стратегічних пріоритетів (п. 3.1) та визначення напрямів і засад державної політики зміцнення економічної безпеки сектору інформаційних технологій (п. 3.3); системного та порівняльного аналізу – під час формування організаційно-економічного механізму зміцнення економічної безпеки сектору інформаційних технологій (п. 3.2).

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні теоретико-методичних підходів та прикладних рекомендацій щодо формування і реалізації організаційно-економічного механізму зміцнення економічної безпеки сектору інформаційних технологій.

Зокрема, у дисертації:

удосконалено:

- методичний підхід до формування організаційно-економічного механізму зміцнення економічної безпеки сектору інформаційних технологій через узгодження об'єктів та завдань державного регулювання в рамках організаційного та економічного блоків та орієнтації державної політики на розвиток сектору з урахуванням «запобіжників» ефективності, що мінімізують вплив загроз економічній безпеці цього сектору економіки;

- теоретико-прикладні положення державної структурної політики забезпечення економічної безпеки держави шляхом ідентифікації та обґрунтування завдань і ролі державного регулювання розвитку сектору інформаційних технологій в протидії таким загрозам економічній безпеці, як інформаційна та кіберзлочинність, відкритість та залежність від глобальних інформаційних систем, технологій, цифровізації, відносин обліку та власності, що актуалізують потребу в постійній модернізації інформаційних технологій для захисту і безпеки даних, прав власності;

- методику оцінювання ефективності державної політики зміцнення економічної безпеки сектору інформаційних технологій завдяки застосуванню якісного підходу, коли недоліки регулювання визначаються не за низкою показників у відповідній сфері, як за недосягненням ключових функцій державної політики з одночасним поширенням висновків на міру реалізації загроз економічній безпеці сектору ІТ та держави з одночасним застосуванням процесного підходу. При цьому застосовано процесний підхід, коли перевіряються функції, починаючи від

стратегічного планування та завершуючи функцією контролю державної політики;
набули подальшого розвитку:

- теоретичні положення державної політики управління економічною безпекою сектору інформаційних технологій за рахунок визначення сутнісно-змістових характеристик, елементів цього сектору економіки (суб'єктів та об'єктів, споживачів, інфраструктури, ресурсного забезпечення, викликів та загроз, можливостей розвитку) та взаємозв'язків між ними, а також із завданнями забезпечення економічної безпеки держави;

- стратегічні пріоритети та засоби державної політики зміцнення економічної безпеки сектору інформаційних технологій в системі забезпечення економічної безпеки держави шляхом доповнення базових пріоритетів (збільшення ВВП, забезпечення зайнятості) такими стратегічними орієнтирами, як: розвиток процесів інтелектуалізації системи національного господарства; реалізація потенціалу сектору цифровізації національної економіки; подолання стагнації в системі інноваційного розвитку та науково-технологічної безпеки; деофшоризація в секторі інформаційних технологій та суміжних видах економічної діяльності; зміцнення інформаційної безпеки держави та її протидії зовнішній гібридній агресії;

- змістово-типологічні характеристики державної політики забезпечення економічної безпеки держави внаслідок доповнення таких характеристик, як самодостатність, стійкість і розвиток, галузево-інтеграційними зв'язками, які дозволяють зміцнити конкурентоспроможність базових видів економічної діяльності за рахунок використання потенціалу сектору інформаційних технологій у формуванні нових високотехнологічних галузей та його можливостей у мінімізації сучасних інформаційно-економічних ризиків та загроз;

- інструменти організації і реалізації організаційно-економічного механізму державної політики зміцнення економічної безпеки сектору інформаційних технологій, що складається з елементів управління, суб'єктів та об'єктів регулювання та узгоджених між собою стратегічних цілей і тактичних заходів, реалізація яких забезпечується поєднанням та узгодженим використанням засобів у рамках організаційного і економічного блоків, формуванням необхідного для їх впровадження економіко-правового середовища.

Практичне значення одержаних результатів. Обґрунтовані інструменти та засоби державної політики зміцнення економічної безпеки сектору ІТ використані під час розробки Аналітичної записки до Адміністрації Президента України на тему «Фінансово-економічні інструменти стимулювання розвитку ІТ-сфери України», що виконувалася в рамках науково-дослідної роботи Національного інституту стратегічних досліджень (довідка № 1/59 від 04.12.2017 р.). Обґрунтовані висновки та пропозиції щодо формування системи асоціативних бізнес-організацій у сфері інформаційних технологій, розвитку їх діяльності, організації та реалізації інституційних, фінансово-економічних та організаційних інструментів і засобів використані Львівською обласною асоціацією малого і середнього підприємництва під час проведення низки заходів, спрямованих на легалізацію діяльності ІТ-структур на Львівщині, підтримку функціонування суб'єктів господарювання у сфері ІТ (довідка № 1/17 від 19.12.2017 р.). Результати дослідження, зокрема щодо розробки концепції державної політики розвитку і ефективного використання потенціалу ІТ-

сектору, зорієнтованої на формування в Україні економіко-правового середовища збільшення обсягів та детінізації господарської діяльності суб'єктів сектору ІТ, використані у роботі Департаменту з питань фінансового та економічного розвитку Секретаріату Кабінету Міністрів України (довідка від 11.06.2018 р.).

Результати дослідження використовуються в навчальному процесі у викладанні дисциплін «Фінансово-економічна безпека підприємства» та «Теорія безпеки соціальних систем» у Львівському торговельно-економічному університеті (довідка № 55а/16 від 17.05.2018 р.).

Особистий внесок здобувача. Усі наукові результати, викладені в дисертації, отримані автором особисто. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, використані лише ті ідеї та положення, які є результатом особистої роботи здобувача.

Апробація результатів дисертації. Основні положення та результати дисертації обговорювались на 10 міжнародних, всеукраїнських науково-практичних конференціях, зокрема: *міжнародних*: «Věda a technologie: krok do budoucnosti – 2018» (м. Прага, 2018 р.), «Сучасні тенденції розвитку світової економіки» (м. Харків, 2017 р.); *всеукраїнських*: «Фінанси, бухгалтерський облік та підприємництво: аналіз тенденцій та перспектив розвитку» (м. Київ, 2018 р.), «Сучасний стан та пріоритети модернізації фінансово-економічної системи України» (м. Київ, 2016 р. та 2017 р.), «Фінансово-економічні механізми підтримки суб'єктів реального сектору економіки України в умовах дії Угоди про асоціацію з ЄС» (м. Київ, 2017 р.), «Актуальні проблеми соціально-економічних систем в умовах трансформаційної економіки» (м. Дніпро, 2017 р.), «Актуальні проблеми економіки та управління в умовах системної кризи» (м. Львів, 2016 р.), «Актуальні проблеми економічного розвитку України в умовах інтеграції: досягнення та проблеми» (м. Харків, 2016 р.), «Фінансово-кредитні відносини макро- та мікрорівня: трансформація в епоху глобалізації» (м. Кривий Ріг, 2016 р.).

Публікації. За результатами дисертаційного дослідження опубліковано 17 наукових праць, у тому числі сім – у фахових наукових виданнях, з яких шість – у виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз, обсягом 6,54 д. а., з них особистий внесок дисертанта становить 3,09 д. а.

Структура та обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 268 сторінок, у тому числі 195 сторінок основного тексту. Робота містить 26 рисунків та 11 таблиць, а також дев'ять додатків, які розміщені на 41 сторінці. Список використаних джерел налічує 227 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, сформульовано мету та завдання, визначено об'єкт, предмет, наукову новизну, теоретичне і практичне значення одержаних результатів.

У першому розділі «**Теоретико-методичні основи сектору інформаційних технологій та формування організаційно-економічного механізму забезпечення його економічної безпеки**» обґрунтовано змістову характеристику поняття сектору інформаційних технологій як об'єкта державної безпекової політики, визначено концептуальні засади його економічної безпеки, узагальнено теоретичний базис

формування елементів організаційно-економічного механізму забезпечення економічної безпеки сектору інформаційних технологій.

Встановлено, що параметри економічної безпеки держави значною мірою закладаються на рівні галузевих економічних комплексів, де створюється ВВП, формується додана вартість, забезпечується зайнятість та капіталізується фінансовий потенціал. Особливо важливими є галузі та сектори, де не лише створюється продукт, а й забезпечується позитивний вплив на функціонування інших видів економічної діяльності та секторів економіки. До таких належить сектор інформаційних технологій, що є вигідним партнером у міжгалузевій співпраці, постачальником сучасних інформаційних систем та технологій, інструментом забезпечення швидких, надійних та якісних комунікаційних зв'язків. При цьому ІТ в сучасному розумінні є засобами, з допомогою яких здійснюється збір, обробка інформації та передача її через телекомунікаційні мережі з метою утворення нових сутностей, що забезпечують зростання продуктивності в усіх сферах людської діяльності.

Сектор інформаційних технологій є системою, центральним елементом якої є підсистема інформаційних технологій як вид економічної діяльності; процеси, що відбуваються в цьому секторі, регулюються в рамках ринку інформаційних технологій (з-поміж таких елементів, як суб'єкти та об'єкти, продукти галузі та їх споживачі, конкуренти та товари-замінники); функціонування та розвиток ринку інформаційних технологій пов'язані з його ресурсним забезпеченням, можливостями розвитку, становленням та ефективним функціонуванням його інфраструктури, здатністю протидіяти викликам і загрозам (рис. 1).

Через вплив на його елементи реалізуються такі важливі завдання із забезпечення економічної безпеки сектору ІТ, як формування умов прискореного інноваційного розвитку системи національного господарства; залучення іноземних інвестицій у реальний сектор економіки та базові види економічної діяльності; підвищення стійкості національної економіки до негативних зовнішніх впливів та несприятливих тенденцій глобального характеру; забезпечення демонополізації економіки та формування здорового й економічно безпечного конкурентного середовища; оптимізація та автоматизація систем регулювання економічних відносин на всіх рівнях управління.

Встановлено, що економічна безпека сектору є системою, яка має внутрішні взаємозв'язки і взаємовідносини, а також перебуває під впливом і здійснює власний вплив на зовнішнє середовище. З огляду на складність і системно-функціональний характер, економічну безпеку сфери ІТ слід розглядати як стан захищеності від зовнішніх і внутрішніх загроз, небезпеки недосягнення (втрати) ключових економічних інтересів суб'єктів аналізованої сфери.

Економічні інтереси суб'єктів сфери ІТ формуються за складовими: 1) самодостатність (належна забезпеченість сектору ресурсами, технологіями, інформаційними базами даних, виробничою та бізнес-інфраструктурою його галузей); 2) ефективність (обсяги діяльності, фінансово-економічна ефективність господарювання і використання ресурсів, інвестиційна та ділова активність, технічні параметри функціонування); 3) реалізація потенціалу сектору в системі національного господарства (міра внеску сектору в систему соціально-економічного стану функціонування й розвитку національного господарства).

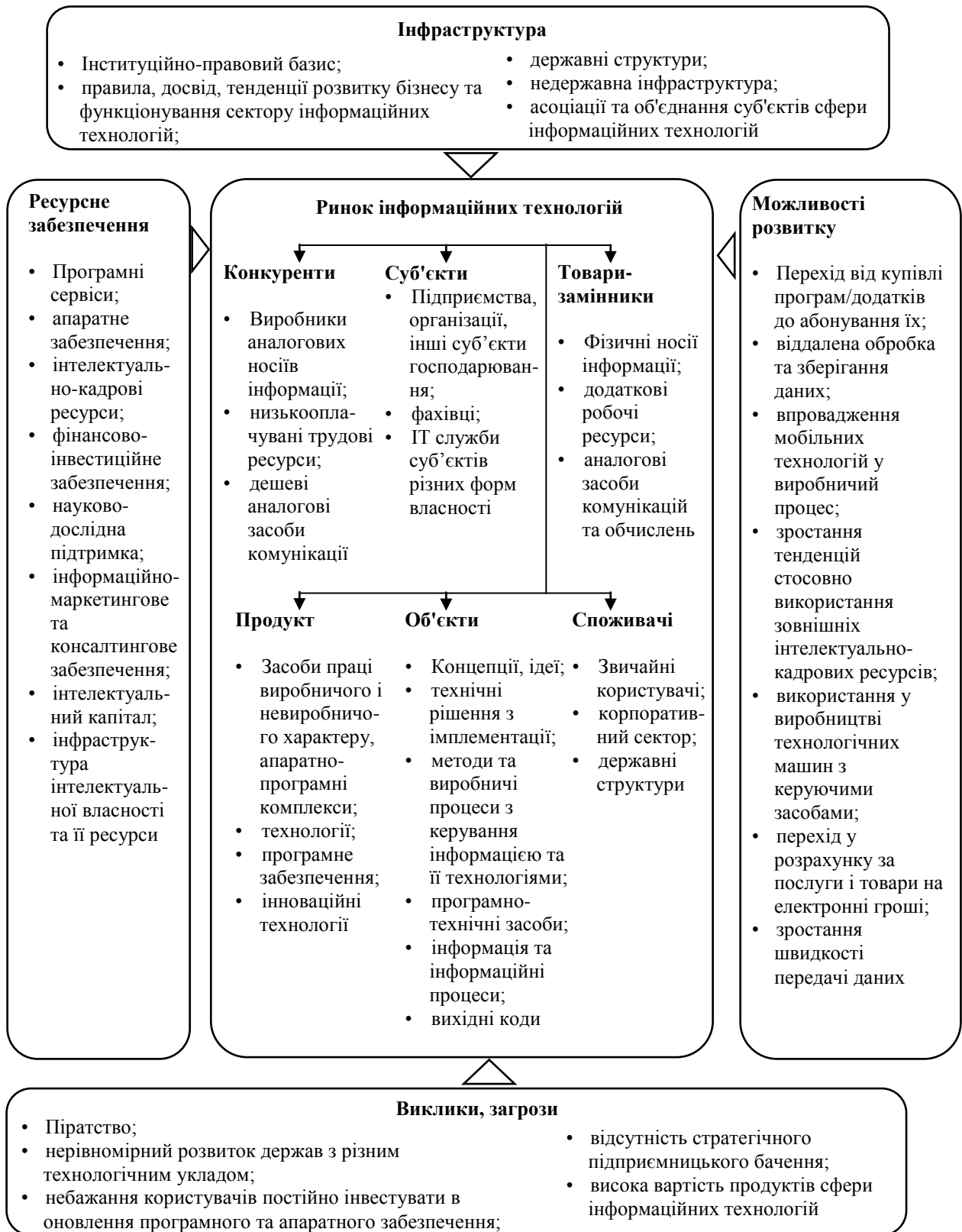

Рис. 1. Елементи сектору інформаційних технологій

За результатами аналізу концептуальних особливостей функціонування та забезпечення економічної безпеки сектору інформаційних технологій можна стверджувати про вищий рівень важливості та необхідності оперування державою організаційною та економічною компонентами механізму державного регулювання. Організаційна компонента передбачає формування відповідних організаційних

структур управління, а також належну організацію управлінських та господарських процесів. Економічна компонента зорієнтована на реалізацію поєднаних між собою інструментів, що в сукупності формують середовище, яке стимулює економічних агентів та інших суб'єктів сектору інформаційних технологій до відповідної поведінки, у результаті якої сектор функціонує та розвивається відповідно до передбачених державою стратегічних пріоритетів та поточних завдань.

Ідентифіковано тісну залежність об'єктів і завдань державної політики забезпечення розвитку та зміцнення економічної безпеки сектору інформаційних технологій. Врахування цих аспектів у формуванні організаційного і економічного елементів державної політики забезпечує досягнення таких завдань щодо безпеки сектору інформаційних технологій, як розвиненість та захищеність інформаційно-комунікаційної системи держави та її об'єктів; формування надійної системи комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності, забезпечення їх захисту від несанкціонованого використання; забезпечення фінансової безпеки функціонування і поступального розвитку сфери ІТ та суміжних галузей; активізація співпраці науково-дослідного, інноваційного та ІТ-секторів з метою створення і комерціалізації інноваційного та конкурентоспроможного ІТ-продукту; зниження витратомісткості та зміцнення фінансово-економічної спроможності системи соціальних послуг держави; детінізація та легалізація електронного бізнесу, підвищення рівня захищеності прав споживачів у електронній комерції; забезпечення інноваційної безпеки держави шляхом застосування новітніх технологій; забезпечення високої конкурентоспроможності вітчизняного ІТ-продукту, посилення ролі ІТ-сектору в системі економічної безпеки держави.

У другому розділі **«Характеристика стану економічної безпеки сектору інформаційних технологій та державної політики формування організаційно-економічного механізму її зміцнення»** оцінено передумови, тенденції, чинники розвитку та структурні характеристики, проаналізовано ефективність державної політики формування організаційно-економічного механізму забезпечення економічної безпеки сектору інформаційних технологій в Україні.

Встановлено, що стан та тенденції розвитку сфери інформаційних технологій України здебільшого сприятливі для забезпечення економічної безпеки ІТ-сектору держави. Підтвердженням цього стали: збільшення обсягів виробництва і реалізації ІТ-продукту, масштабне впровадження ІТ-послуг за всіма напрямками суспільного життя та економічних відносин, активне збільшення кількості (у 2,3 раза у сегменті підприємств та у 2,8 раза у сегменті фізичних осіб-підприємців за 2010–2016 рр.) суб'єктів ІТ-бізнесу та зростання обсягів господарської діяльності (чистий дохід галузі у 2016 р. перевищив 175 млрд грн), забезпечення істотної зайнятості населення (до 3,4 % від загальної чисельності зайнятих в економіці), зростання експортного потенціалу (обсяги експорту ІТ-послуг збільшилися за 2000–2018 рр. у 18,3 раза, досягши у 2016 р. 1,6 млрд дол. США), а також посилення ролі ІТ-сектору в головних характеристиках макроекономічного розвитку держави (у 2016 р. частка ВЕД «Інформація та телекомунікації» становила 7,0 % у загальній чисельності суб'єктів господарювання та 2,6 % в обсязі реалізованої продукції).

При цьому посилюється й дія гальмівних чинників – загрозливих в аспекті економічної безпеки ІТ-сектору України (рис. 2).

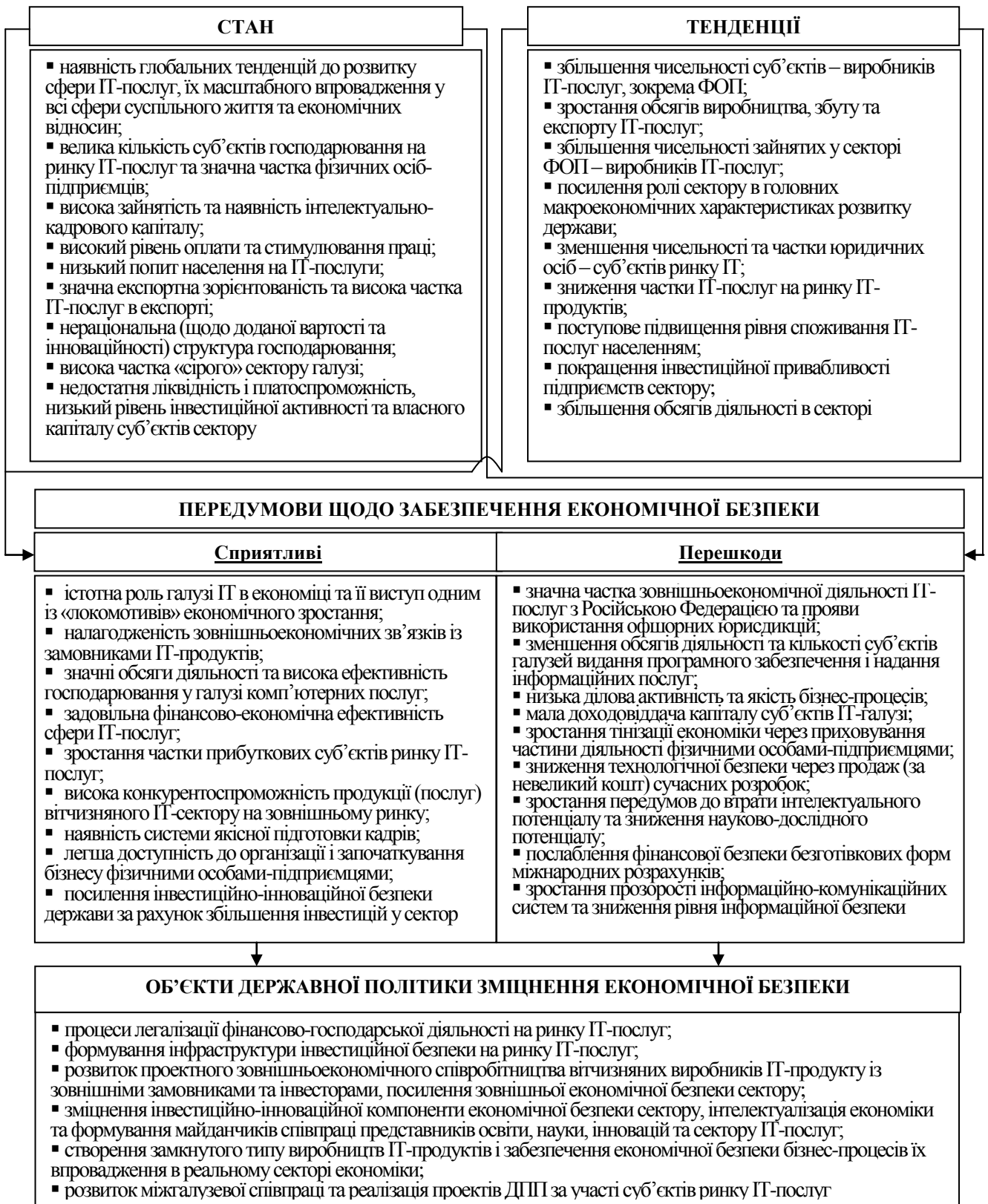

Рис. 2. Стан і тенденції, передумови розвитку та економічної безпеки сектору ІТ України

З використанням запропонованої авторської методики, що передбачала ідентифікацію трьох складових (груп) фінансово-економічної безпеки сектору ІТ, підбір за кожною складовою відповідних індикаторів оцінювання та їх значень за регіонами України за 2012–2016 рр., використання методу головних компонент,

встановлено високе значення інтегрального індексу безпеки аналізованого сектору економіки – 0,70 у 2016 р. (рис. 3). При цьому інтегральний індекс у 2013–2016 рр. мав лише висхідну динаміку, що позитивно.

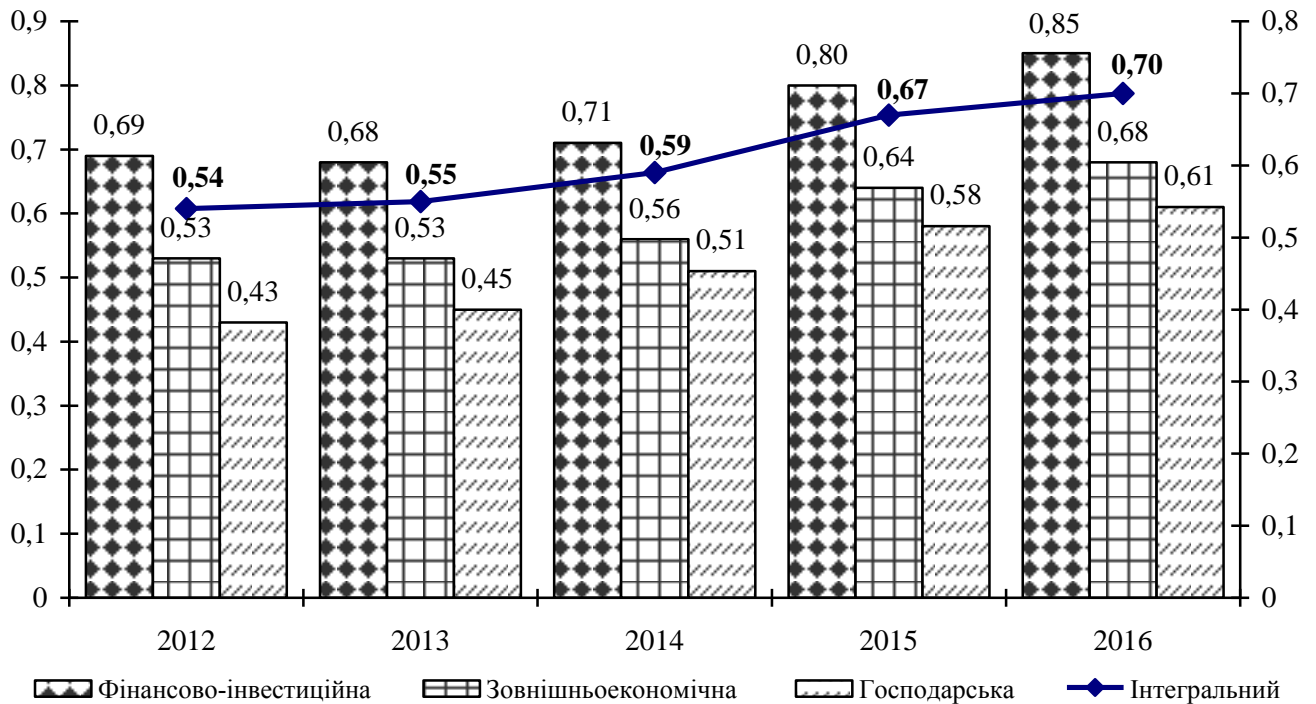

Рис. 3. Значення інтегральних коефіцієнтів складових та інтегрального індексу фінансово-економічної безпеки сектору ІТ в Україні у 2012–2016 рр.

Серед складових фінансово-економічної безпеки сектору найвищими значеннями характеризувалася фінансово-інвестиційна (0,85) компонента; середній рівень був притаманний зовнішньоекономічній (0,68) та господарській (0,61) складовим. Загалом рівень впливу складових на інтегральний коефіцієнт фінансово-економічної безпеки сектору ІТ практично рівнозначний із незначним переважанням фінансово-інвестиційної (23,3 %) складової та дещо нижчими значеннями зовнішньоекономічної (17,8 %) та господарської (18,7 %) компонент.

За результатами регресійного аналізу (див. рівняння (1)) встановлено, що на зміцнення економічної безпеки сектору ІТ України позитивно впливають збільшення обсягів імпорту ІТ-послуг, підвищення інноваційної активності в державі та розвиток малого бізнесу.

$$Y = -35,2834 + 0,1488x_4 + 0,2867x_6 - 0,1060x_8 + 0,1929x_{10} + 0,6181x_{11}, \quad (1)$$

$$R = 0,8557; R_{adj}^2 = 0,7156; F(5,119) = 63,411; Std.Er. = 16,687,$$

де Y – обсяги капітальних інвестицій у розрахунку на одного зайнятого у секторі ІТ; x_4 – обсяги імпорту послуг у сфері телекомунікації, комп'ютерних та інформаційних послуг у розрахунку на один суб'єкт господарювання; x_6 – середньомісячна заробітна плата в секторі ІТ; x_8 – кількість інноваційно активних підприємств у секторі ІТ в розрахунку на одиницю населення; x_{10} – обсяги витрат на інноваційну діяльність на одного працівника, задіяного у виконанні наукових досліджень і розробок у секторі ІТ; x_{11} – кількість малих підприємств у секторі ІТ на 10 тис. осіб населення.

Виявлена обернена залежність між збільшенням кількості інноваційно активних підприємств та послабленням стану економічної безпеки сектору ІТ, що, скоріш, зумовлено слабкістю або й взагалі – відсутністю стійких фінансово-економічних та господарських зв'язків між сферами ІТ та вітчизняної науково-дослідної та інноваційної діяльності.

За результатами проведеного експертного опитування керівників та провідних фахівців ІТ-компаній західних областей України зроблено висновок, що найбільш негативний вплив на економічну безпеку господарської діяльності у сфері ІТ здійснюють недостатня розвиненість ринкової інфраструктури та недоступність її об'єктів, несформованість якісної системи комунікації зі споживачами та контрагентами, недостатність власних фінансових ресурсів для обслуговування поточної діяльності та залежність бізнесу від залученого капіталу. Доведено також і високий рівень залежності суб'єктів ІТ-сектору від інвестицій.

Державна політика у сфері інформаційних технологій недостатньо системна і комплексна, а чітко визначений, повноцінно сформований та поетапно реалізований організаційно-економічний механізм забезпечення економічної безпеки ІТ-сектору відсутній. Недоліки державного регулювання в аналізованій сфері стосуються як організаційного, так і економічного напрямів механізму державної політики, а також таких функцій управління, як стратегічне планування, організація, аналізування та інформаційно-аналітичне забезпечення, планування, стимулювання розвитку та контроль. Це призводить до посилення таких ризиків і загроз економічній безпеці сектору ІТ України, як сповільнення темпів розвитку та реалізації потенціалу ІТ-сектору, зниження рівня інтелектуаломісткості та відставання базових галузей економіки за рівнем використання сучасних ІТ-технологій, зменшення частки ІТ-сектору у ВВП та експортному потенціалі, зростання імпортозалежності засобів інформатизації та ІТ-послуг, розвиток ІТ-злочинності, спад підприємницької активності в секторі та суміжних видах економічної діяльності, посилення територіальних диспропорцій розвитку сектору ІТ та становлення інформаційного суспільства, обмеження надходження інвестицій.

У третьому розділі **«Пріоритети та засоби реалізації організаційно-економічного механізму зміцнення економічної безпеки сектору інформаційних технологій»** визначені стратегічні орієнтири та базові засади державної політики, обґрунтовано положення організаційно-економічного механізму зміцнення економічної безпеки сектору інформаційних технологій та сформовано організаційно-економічні інструменти й засоби економічної безпеки розвитку сектору ІТ.

Доведено, що реалізація державної політики зміцнення економічної безпеки в галузево-секторальному аспекті має здійснюватися з дотриманням головних функцій управління, передусім – планування, що передбачає утвердження мети політики та стратегічних пріоритетів. Встановлено, що метою державного регулювання в цій сфері потрібно визначити формування економіко-правового середовища збільшення обсягів та детінізації господарської діяльності суб'єктів сектору ІТ, реалізацію його потенціалу в підвищенні інноваційності та цифровізації економіки, нейтралізації ризиків і загроз економічній безпеці держави у сфері інформаційних технологій (рис. 4).

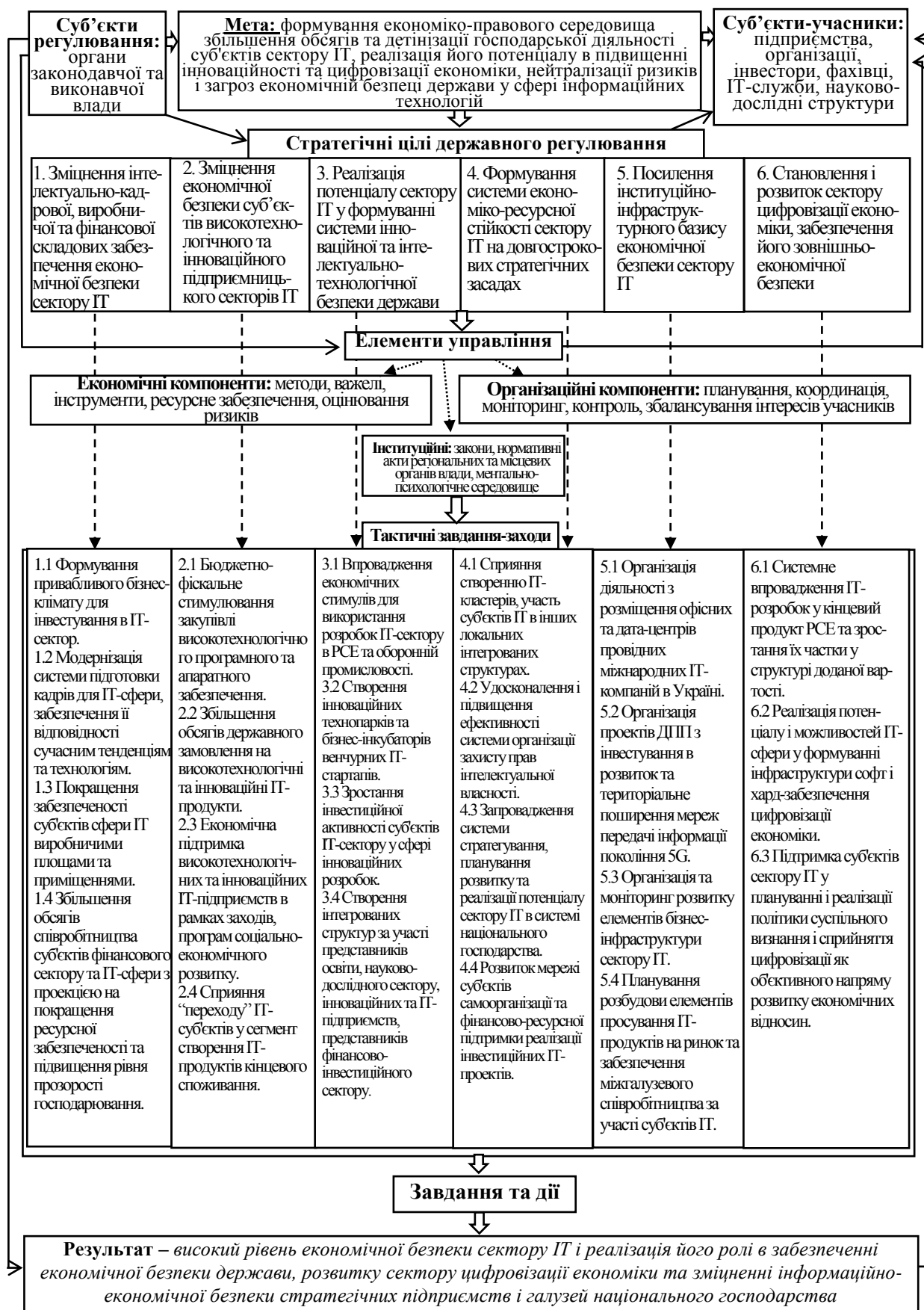

Рис. 4. Організаційно-економічний механізм державної політики зміцнення економічної безпеки ІТ-сектору України

Реалізація цієї мети сприятиме досягненню таких стратегічних пріоритетів державної політики (причому узгоджених зі стратегічними завданнями розвитку сектору ІТ та реалізації його потенціалу в системі національного господарства), як: зміцнення інтелектуально-кадрової, виробничої та фінансової складових забезпечення економічної безпеки сектору ІТ; формування системи економіко-ресурсної стійкості сектору ІТ на довгострокових стратегічних засадах; посилення інституційно-інфраструктурного базису економічної безпеки сектору ІТ; зміцнення економічної безпеки суб'єктів високотехнологічного та інноваційного підприємницького секторів ІТ; реалізація потенціалу сектору ІТ у формуванні системи інноваційної та інтелектуально-технологічної безпеки держави; становлення й розвиток сектору цифровізації економіки, забезпечення його зовнішньоекономічної безпеки.

З використанням методу стратегічного аналізу встановлено, що очікуваними результатами реалізації цих стратегічних орієнтирів стануть: розвиток процесів інтелектуалізації системи національного господарства; реалізація потенціалу сектору цифровізації національної економіки; подолання стагнації в системі інноваційного розвитку та науково-технологічної безпеки; деофшоризація в секторі ІТ та суміжних видах економічної діяльності; зміцнення інформаційної безпеки держави та її протидії зовнішній гібридній агресії.

Головним засобом оперативного блоку реалізації державної політики у сфері зміцнення економічної безпеки сектору ІТ в Україні є відповідний організаційно-економічний механізм, що передбачає здійснення суб'єктами державної політики чітко визначених послідовних заходів, що в сукупності забезпечують досягнення стратегічних пріоритетів державної політики в аналізованій сфері із застосуванням економічних, організаційних та інституційних елементів управління. Реалізація відповідних завдань та дій у поєднанні з впровадженням комплексу тактичних завдань-заходів забезпечує досягнення ключового результату – високого рівня економічної безпеки сектору ІТ і реалізації його ролі в забезпеченні економічної безпеки держави, розвитку сектору цифровізації економіки та зміцненні інформаційно-економічної безпеки стратегічних підприємств і галузей національного господарства.

У результаті аналізу встановлено, що з метою розвитку й забезпечення економічної безпеки сектору ІТ найбільш дієвим є економічний підхід до регулювання, а в його структурі – зорієнтованість переважно на фінансову підтримку і покращення інвестиційного й ресурсного забезпечення суб'єктів сектору ІТ в Україні. Доведено необхідність впровадження комплексу фінансово-економічних інструментів державної політики в цій сфері. Обґрунтовано, що найбільш комплексний позитивний вплив та ефект у зміцненні економічної безпеки вітчизняного сектору ІТ буде досягнуто за умови реалізації дієвих організаційно-економічних інструментів за напрямками: бюджетно-податкове стимулювання; фінансово-інвестиційне забезпечення; розвиток ринкового середовища функціонування ІТ-сфери та її суб'єктів; покращання інтелектуально-кадрового забезпечення; інфраструктурно-економічний інструмент підтримки.

ВИСНОВКИ

У дисертації узагальнено та наведено нові теоретичні і прикладні підходи до вирішення науково-прикладного завдання вдосконалення організаційно-економічного механізму зміцнення економічної безпеки сектору інформаційних технологій. Отримані науково-теоретичні, методичні та практичні результати дозволяють зробити такі висновки:

1. У сучасних умовах глобалізації та цифровізації світової економіки все більше зростає актуальність розвитку сектору інформаційних технологій у контексті забезпечення конкурентоспроможності національного господарства. Але попри можливість, інформаційні технології генерують й гострі і критично загрозливі ризики для системи національного господарства. У цьому проявляється дуальний характер сектору інформаційних технологій, який потрібно розглядати як систему, центральним елементом якої є підсистема інформаційних технологій як вид економічної діяльності; процеси, що відбуваються в цьому секторі, регулюються в рамках ринку інформаційних технологій (з-поміж таких елементів, як суб'єкти та об'єкти, продукти галузі та їх споживачі, конкуренти та товари-замінники); функціонування та розвиток ринку інформаційних технологій пов'язані з його ресурсним забезпеченням, можливостями розвитку, становленням та ефективним функціонуванням його інфраструктури, здатністю протидіяти викликам і загрозам.

2. У процесі управління економічною безпекою сектору інформаційних технологій важливо ідентифікувати його таку ж внутрішньокomпонентну структуру, як під час формування засад системи економічної безпеки держави: самодостатність, ефективність та реалізація потенціалу, але з орієнтацією на недопущення таких системних загроз, як «відплив» висококваліфікованих кадрів, неефективність політики розвитку інституту венчурного інвестування, невисока місткість внутрішнього ринку та зниження попиту на продукти ІТ-сектору, ускладнення доступу та зростання вартості фінансового ресурсу, недосконалість інституційно-правового середовища функціонування й розвитку сектору ІТ. Встановлено, що державна політика у сфері безпеки та розвитку сектору інформаційних технологій ефективна за умови, якщо передбачає збалансовану систему організаційних та економічних засобів як щодо розвитку, так і щодо безпеки цього сектору економіки.

3. Натомість ефективність державного регулювання означених процесів в Україні невисока. Про це, зокрема, свідчать такі недоліки, як низький попит населення на ІТ-послуги; нераціональна (щодо доданої вартості та інноваційності) структура господарювання; висока частка «сірого» сектору галузі; недостатня ліквідність і платоспроможність, низький рівень інвестиційної активності та власного капіталу суб'єктів сектору; значна частка зовнішньоекономічної діяльності ІТ-послуг з Російською Федерацією та прояви використання офшорних юрисдикцій; зменшення обсягів діяльності та кількості суб'єктів галузей видання програмного забезпечення і надання інформаційних послуг; зниження технологічної безпеки через продаж (за невеликий кошт) сучасних розробок; зростання передумов до втрати інтелектуального потенціалу та зниження науково-дослідного потенціалу; послаблення фінансової безпеки безготівкових форм міжнародних розрахунків; зниження рівня інформаційної безпеки.

4. Це посилює важливість обрання як об'єктів подальшої більш ефективної державної політики процесів легалізації фінансово-господарської діяльності на ринку ІТ-послуг; формування інфраструктури інвестиційної безпеки на ринку ІТ-послуг; розвитку проектного зовнішньоекономічного співробітництва вітчизняних виробників ІТ-продукту зі зовнішніми замовниками та інвесторами; зміцнення інвестиційно-інноваційної компоненти економічної безпеки сектору, інтелектуалізації економіки та формування майданчиків співпраці представників освіти, науки, інновацій та сектору ІТ-послуг; створення замкнутого типу виробництв ІТ-продуктів і забезпечення економічної безпеки бізнес-процесів їх впровадження в реальному секторі економіки; розвитку міжгалузевої співпраці та реалізації проектів державно-приватного партнерства за участі суб'єктів ринку ІТ-послуг.

5. У контексті організаційного блоку державної політики економічної безпеки розвитку ІТ-сектору в Україні системним недоліком залишається все ще несформованість інституціонального забезпечення сектору ІТ. Встановлено, що для подальшого його вдосконалення необхідно, аби інституціональне забезпечення орієнтувалося на реалізацію всіх домінуючих функцій державного регулювання в цій сфері. Це дозволяє нівелювати такі системні загрози безпеці економіки, як сповільнення темпів розвитку та реалізації потенціалу ІТ-сектору держави; зниження рівня інтелектуаломісткості економіки; відставання базових галузей економіки за рівнем використання сучасних ІТ-технологій; зменшення частки ІТ-сектору у ВВП та експортному потенціалі; зростання імпортозалежності засобів інформатизації та ІТ-послуг; розвиток ІТ-злочинності; спад підприємницької активності в секторі та суміжних видах економічної діяльності; посилення територіальних диспропорцій розвитку сектору ІТ та становлення інформаційного суспільства; обмеження інвестицій та грошових надходжень у галузь і економіку держави; зростання витратомісткості та зниження фінансово-економічної ефективності в секторі.

6. Висока ефективність державної політики забезпечення економічної безпеки сектору ІТ можлива в разі, коли об'єктами державного регулювання одночасно виступають і стратегічні пріоритети розвитку ІТ-сектору, і стратегічні орієнтири державної політики зміцнення економічної безпеки сектору ІТ. За умови узгодження таких пріоритетів очікуваними результатами в системі державної політики забезпечення економічної безпеки стануть: розвиток процесів інтелектуалізації системи національного господарства; реалізація потенціалу сектору цифровізації національної економіки; подолання стагнації в системі інноваційного розвитку та науково-технологічної безпеки; деофшоризація в секторі ІТ та суміжних видах економічної діяльності; зміцнення інформаційної безпеки держави та її протидії зовнішній гібридній агресії.

7. Реалізація ефективної державної політики забезпечення економічної безпеки ІТ-сектору України має базуватися на відповідному організаційно-економічному механізмі, суб'єктами якого є органи законодавчої та виконавчої влади, підприємства, організації, інвестори, фахівці, ІТ-служби, науково-дослідні структури. При цьому стратегічні цілі державного регулювання орієнтуються на досягнення мети – формування економіко-правового середовища збільшення обсягів та детінізації господарської діяльності суб'єктів сектору ІТ, реалізації його потенціалу в підвищенні інноваційності та цифровізації економіки, нейтралізації ризиків і загроз економічній

безпеці держави у сфері інформаційних технологій. У підсумку узгодженого впровадження організаційних та економічних заходів механізму досягається ключовий результат – високий рівень економічної безпеки сектору ІТ і реалізація його ролі в забезпеченні економічної безпеки держави, розвиток сектору цифровізації економіки та зміцнення інформаційно-економічної безпеки стратегічних підприємств і галузей національного господарства.

8. Сектор ІТ – один із найбільш потенційно важливих та ефективних сфер економіки, проте з класичною системою економічних агентів та економічних відносин. Відповідно організаційно-економічний механізм у цій сфері важливо доповнити системою якісних та ефективних організаційно-економічних стимулів. Ідентифіковано, що головними напрямками їх формування та реалізації є бюджетно-податкове стимулювання, фінансово-інвестиційне забезпечення, розвиток ринкового середовища функціонування ІТ-сфери та її суб'єктів, покращення інтелектуально-кадрового забезпечення, інфраструктурно-економічний інструмент підтримки.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Публікації у наукових фахових виданнях України, які входять до міжнародних наукометричних баз:

1. Васильців В. Г., Васильців Т. Г., Волошин В. І. Оцінювання стану та структурних характеристик економічної безпеки сектору інформаційних технологій. *Бізнес Інформ*. 2018. Вип. 3. С. 329-335. (0,5 д. а. / 0,18 д. а., особистий внесок: оцінено стан та структурні складові економічної безпеки сектору ІТ).

2. Васильців В. Г., Волошин В. І. Концептуальні засади системи забезпечення економічної безпеки сектору інформаційних технологій. *Вісник Хмельницького національного університету: економічні науки*. 2018. Вип. 1. С. 192-196 (0,52 д. а. / 0,27 д. а., особистий внесок: обґрунтовані характеристики системи забезпечення економічної безпеки сектору ІТ).

3. Васильців В. Г., Васильців Т. Г., Лупак Р. Л. Характеристика функціональних складових економічної безпеки сектору інформаційно-комунікаційних технологій України. *Економічний дискурс*. 2017. Вип. 1. С. 161-172 (0,69 д. а. / 0,24 д. а., особистий внесок: визначено функціональні складові економічної безпеки сектору ІТ та надано їх характеристику).

4. Васильців В. Г., Волошин В. І., Семак Б. Б. Стан, передумови та чинники розвитку сектору інформаційних технологій в Україні і їх вплив на економічну безпеку держави. *Глобальні та національні проблеми економіки* : електрон. наук. фахове вид. 2016. Вип. 13. С. 113-119 (0,63 д. а. / 0,22 д. а., особистий внесок: охарактеризовано стан, передумови та чинники розвитку сектору ІТ).

5. Васильців В. Г. Сектор інформаційних технологій та його місце і роль в системі економічної безпеки держави. *Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України*. Серія економічна. Львів : РВВ НЛТУ України, 2016. Вип. 26.6. С. 300-307 (0,47 д. а.).

Статті у наукових фахових виданнях:

6. Васильців В. Г., Васильців Т. Г., Шехлович А. М. Фінансово-економічні інструменти стимулювання розвитку ІТ-сфери України. *Економічний дискурс*. 2017. Вип. 4. С. 128-136 (0,67 д. а. / 0,23 д. а., особистий внесок: обґрунтовані економічні

інструменти стимулювання розвитку і забезпечення економічної безпеки сектору ІТ).

7. Васильців В. Г., Августин Р. Р. Оцінювання рівня тіньової економіки України обліково-статистичними методами. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки»*. 2015. Вип. 15. С. 104-111 (0,45 д. а. / 0,23 д. а., особистий внесок: охарактеризовано особливості мінізації економічних відносин із застосуванням інформаційних технологій).

Публікації за матеріалами конференцій:

8. Vasylytsiv V. G., Hudzovata O. O. Disadvantages of institutional provision of monetary and credit sphere and directions for their elimination in order to ensure economic security of Ukraine. *Věda a technologie: krok do budoucnosti – 2018 : materiály XIV Mezinárodní vědecko-praktická konference*. Praha : Publishing House «Education and Science», 2018. Vol. 4. S. 98-100 (0,7 д. а./0,12 д. а., особистий внесок: охарактеризовано недоліки інституційного забезпечення фінансово-економічної безпеки в Україні).

9. Васильців В. Г., Гудзовата О. О. Недоліки інституційного забезпечення грошово-кредитної сфери та напрями їх усунення для забезпечення економічної безпеки України. *Фінанси, бухгалтерський облік та підприємництво: аналіз тенденцій та перспектив розвитку* : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 9 – 10 лют. 2018 р.). Київ : ГО «Київський економічний науковий центр», 2018. С. 62-64 (0,6 д. а. / 0,11 д. а., особистий внесок: визначені та охарактеризовані недоліки економічної безпеки сектору ІТ).

10. Васильців В. Г. Сектор інформаційних технологій в системі забезпечення економічної безпеки держави. *Сучасний стан та пріоритети модернізації фінансово-економічної системи України* : матеріали VIII Всеукр. наук.-практ. конф. студентів, аспірантів та молодих вчених (23 лист. 2017 р.). Київ : Алерта, 2017. С. 107-108 (0,12 д. а.).

11. Васильців В. Г. Чинники макроекономічного та виробничого забезпечення економічної безпеки господарської діяльності у сфері інформаційно-комунікаційних технологій України. *Сучасні тенденції розвитку світової економіки* : зб. матеріалів ІХ Міжнар. наук.-практ. конф. (26 трав. 2017 р.). Харків : Харк. нац. автомоб.-дорож. ун-т, 2017. Т. 1. С. 138-139 (0,12 д. а.).

12. Васильців В. Г. Напрями державної політики реалізації потенціалу вітчизняної ІТ-сфери в умовах дії Угоди про асоціацію з ЄС. *Фінансово-економічні механізми підтримки суб'єктів реального сектору економіки України в умовах дії Угоди про асоціацію з ЄС* : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. (24 трав. 2017 р.). Київ : Алерта, 2017. С. 97-99 (0,11 д. а.).

13. Васильців В. Г. Характеристика основних параметрів економічної безпеки суб'єктів сектору інформаційно-комунікаційних технологій України. *Актуальні проблеми соціально-економічних систем в умовах трансформаційної економіки*: зб. наук. статей за матеріалами III Всеукр. наук.-практ. конф. (13 – 14 квіт. 2017 р.). Дніпро : НМетАУ, 2017. Ч. 1. С. 356-359 (0,14 д. а.).

14. Васильців В. Г. Тенденції та передумови розвитку сектору інформаційно-комунікаційних технологій України в зміцненні економічної безпеки держави. *Актуальні проблеми економіки та управління в умовах системної кризи* : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. (29 лист. 2016 р.). Львів : Львів. ін-т МАУП, 2016. Ч. 1.

С. 167-171 (0,2 д. а. / 0,1 д. а., *особистий внесок: узагальнені тенденції та передумови забезпечення економічної безпеки сектору ІТ України*).

15. Васильців В. Г. Аспекти розвитку сектору інформаційно-комунікаційних технологій України як передумова до зміцнення економічної безпеки держави. *Сучасний стан та пріоритети модернізації фінансово-економічної системи України* : матеріали VII Всеукр. наук.-практ. конф. студентів, аспірантів та молодих вчених (23 лист. 2016 р.). Київ : Алерта, 2016. С. 131-135 (0,29 д. а. / 0,1 д. а., *особистий внесок: охарактеризовано та узгоджено тенденції розвитку й забезпечення економічної безпеки сектору ІТ України*).

16. Васильців В. Г. Проблеми розвитку сектору інформаційних технологій в Україні в контексті забезпечення економічної безпеки держави. *Актуальні проблеми економічного розвитку України в умовах інтеграції: досягнення та проблеми* : матеріали Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (19 – 22 жовт. 2016 р.). Харків, 2016. С. 37-39 (0,13 д. а.).

17. Васильців В. Г. Актуальність проблем забезпечення економічної безпеки сектору інформаційних технологій України. *Фінансово-кредитні відносини макро- та мікрорівня: трансформація в епоху глобалізації* : матеріали Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (25 трав. 2016 р.). Кривий Ріг : ДонНУЕТ ім. М. Туган-Барановського, 2016. С. 101-104 (0,2 д. а.).

АНОТАЦІЯ

Васильців В. Г. Організаційно-економічний механізм зміцнення економічної безпеки сектору інформаційних технологій. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 21.04.01 – економічна безпека держави (економічні науки). – Національний інститут стратегічних досліджень, Київ, 2018.

У дисертації обґрунтовано процес формування і реалізації організаційно-економічного механізму зміцнення економічної безпеки сектору інформаційних технологій. Об'єктом дослідження є процес формування і реалізації організаційно-економічного механізму зміцнення економічної безпеки сектору інформаційних технологій, предметом – теоретико-методичні засади та прикладні положення, інструменти й засоби зміцнення економічної безпеки сектору інформаційних технологій. Розкрито теоретико-методичні основи сектору інформаційних технологій як об'єкта державної безпекової політики. Означено концептуальні засади економічної безпеки сектору інформаційних технологій та методики її оцінювання. Проаналізовано теоретичний базис організаційних та економічних елементів механізму забезпечення економічної безпеки сектору інформаційних технологій. Визначено передумови, тенденції, чинники розвитку й оцінювання стану та структурних характеристик економічної безпеки сектору інформаційних технологій. Оцінено ефективність державної політики формування організаційно-економічного механізму забезпечення економічної безпеки сектору інформаційних технологій. Визначено стратегічні орієнтири та базові засади державної політики, удосконалено організаційно-економічний механізм зміцнення економічної безпеки сектору інформаційних технологій. Удосконалено положення організаційно-економічного

механізму зміцнення економічної безпеки сектору ІТ. Обґрунтовано економічні інструменти та засоби безпеки розвитку сектору ІТ.

Ключові слова: інформаційні технології, сектор ІТ, державне регулювання, державна політика, забезпечення економічної безпеки, організаційно-економічний механізм.

АННОТАЦИЯ

Васильцев В. Г. Организационно-экономический механизм укрепления экономической безопасности сектора информационных технологий. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 21.04.01 – экономическая безопасность государства (экономические науки). – Национальный институт стратегических исследований, Киев, 2018.

В диссертации обоснован процесс формирования и реализации организационно-экономического механизма укрепления экономической безопасности сектора информационных технологий. Объектом исследования является процесс формирования и реализации организационно-экономического механизма укрепления экономической безопасности сектора информационных технологий, предметом – теоретико-методические основы и прикладные положения, инструменты и средства укрепления экономической безопасности сектора информационных технологий. Раскрыты теоретико-методические основы сектора информационных технологий в качестве объекта государственной безопасности. Отмечены концептуальные основы экономической безопасности сектора информационных технологий и методики его оценки. Проанализированы теоретический базис организационных и экономических элементов механизма обеспечения экономической безопасности сектора информационных технологий. Определены предпосылки, тенденции, факторы развития и оценки состояния и структурных характеристик экономической безопасности сектора информационных технологий. Оценена эффективность государственной политики формирования организационно-экономического механизма обеспечения экономической безопасности сектора информационных технологий. Определены стратегические ориентиры и базовые принципы государственной политики, усовершенствован организационно-экономический механизм укрепления экономической безопасности сектора информационных технологий. Усовершенствованы положения организационно-экономического механизма укрепления экономической безопасности сектора ИТ. Обоснованы экономические инструменты и средства безопасности развития сектора ИТ.

Ключевые слова: информационные технологии, сектор ИТ, государственное регулирование, государственная политика, обеспечение экономической безопасности, организационно-экономический механизм.

ANNOTATION

Vasylytsiv V. Organizational-economic mechanism of information technologies sector economic security strengthening. – The manuscript.

A thesis for the scholarly degree of candidate of economics: 21.04.01 – Economic security of the state (economic sciences). – National Institute for Strategic Studies, Kyiv, 2018.

The dissertation is devoted to the development of theoretical and methodological approaches and applied recommendations regarding the scientific substantiation of the process of formation and implementation of the organizational and economic mechanism for strengthening the economic security of the information technology sector. The object of the research is the process of formation and implementation of the organizational and economic mechanism, strengthening of economic security of the information technology sector, the subject - theoretical and methodical principles, and the applied provisions, tools and means of strengthening the economic security of the information technology sector. The information technology sector is a set of economic entities (which create, commercialize or implement the results of information and technical activities), other types of management, which direct their efforts to develop or use methods, production processes and software and hardware integrated to assemble, processing, storage, distribution, display and use of information, software production and provision of IT services, production of computer equipment and gadgets in and interests of its users. It plays an important role in the national economy.

Understanding of the system characteristics of this sector of the economy enabled to develop the tool of the state policy of managing economic security at the sectoral-system level. In particular, a new vision of the systemic role of the type of economic activity in the formation of the integrative elements of the economic security of the state is proposed. The approach is grounded when state regulation of the development of the type of economic activity is an instrument and mechanism of providing economic security. For this purpose, an advanced vision of the information technology sector has been proposed as a combination of its tools: subjects and objects, consumers, infrastructure, resource support, challenges and threats, development opportunities. These elements are consistent with the main tasks of ensuring the economic security.

But in order to enable the implementation of such functions and tasks in the dissertation, it is proved that the characteristics of the information technology sector, such as self-sufficiency, sustainability, and the preconditions for development, should be taken into account as an object of state policy. On these principles a conceptual vision of the economic security of the information technology sector is formed, the benefits of which are simultaneously oriented towards minimizing the risks and threats to the economic security of the national economy. Its internal components (self-sufficiency, efficiency and orientation on the realization of the potential of the economy) are coordinated with the leveling of modern risks and threats.

At the same time, state policy should be implemented systematically, comprehensively and consistently, which will facilitate the identification of the basic principles of the organizational and economic mechanism of state policy in this area. Traditional components used for such purposes, such as tools, means, measures, supplemented by a new way of organizing them around securing the security of the development of the IT sector. This became possible due to the coordination of objects and tasks of state regulation within the organizational and economic blocs of state policy. In general, state policy is oriented towards the development of the sector, but, so-called. Objects and tasks of the IT sector become the «fuses» of its effectiveness.

The methodical approach to the evaluation of the effectiveness of the state policy of the formation and implementation of the mechanism in the field of security management of

sectoral complexes is improved. For these purposes, a qualitative approach has been applied where the regulatory shortcomings are determined not so much by low indicators in the relevant sphere, but by the failure to achieve key functions of the state policy while simultaneously disseminating the conclusions as the threats to the economic security of the sector and the state are realized. During this, a process approach is used when the functions are checked, ranging from strategic planning and completing the function of state policy control.

It was proven in the dissertation that the state policy of strengthening the economic security of the information technology sector is significantly more effective, provided that its instruments and tools are oriented towards strengthening the competitiveness of the sector entities and realizing their potential in the system of national economy. So, for the IT sector, the expected results of such an approach are the development of processes of intellectualization of the national economy system; realization of the potential of the digital economy of the national economy; overcoming stagnation in the system of innovation development and scientific and technological security; deoffshorization in the IT sector and related types of economic activities; strengthening of information security of the state and its counteraction to external hybrid aggression.

Further development tools for organizing and implementing the organization and implementation of the organizational and economic mechanism of the state policy of strengthening the economic security of the information technology sector through the formation of a comprehensive organizational and economic mechanism, consisting of elements of management, subjects and objects of regulation and coordinated strategic goals among themselves, and tactical tasks-events. Their implementation is ensured by a combination and coherent use of organizational and economic units. In contrast to the classical approaches to the construction of mechanisms, the higher effectiveness of not a combination of certain measures of state policy, but in the creation of an appropriate economic and legal environment has been proved.

Key words: information technology, IT sector, state regulation, state policy, economic security, organizational and economic mechanism.